

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสังคมของประเทศด้อยพัฒนา บทบาทของสตรีในทางการเมืองยังมีลักษณะที่ขาดความกระตือรือร้น ขาดพลังในการต่อรอง และในการเป็นตัวแทนที่ขอขอรรมให้กลุ่มสตรี และ เด็กซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม ตัวอย่างของความล้มเหลวของขบวนการเรียกร้องสิทธิเสมอภาคของผู้หญิงที่เห็นได้ชัดคือ เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทอิทธิพลและอำนาจทางการเมืองของผู้ชายแล้ว ผู้หญิงยังมีบทบาทน้อยมากในด้านการปกครองการบริหารประเทศ ในเรื่องของการเป็นผู้แทนและในการเรียกร้องทางการเมืองต่าง ๆ กล่าวอย่างสั้น ๆ ได้ว่า บทบาทและอิทธิพลของสตรีในทางการเมือง ในสังคมส่วนใหญ่ของโลกยังคงมีลักษณะที่ถูกกีดกัน ไม่มีอำนาจที่แท้จริงในการวางนโยบายการบริหารประเทศ และในการต่อรองทางการเมือง รวมทั้งยังไม่มีส่วนร่วมใช้สิทธิเสมอภาคในการบีบบังคับให้ผู้นำดำเนินการแบ่งผลประโยชน์ของผู้หญิงและเด็ก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบกับบทบาทอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองที่ผู้ชายครอบครองอยู่มาแต่ครั้งอดีตจนปัจจุบัน¹

ผู้หญิงนอกจากจะมีบทบาทในทางการเมืองและการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับต่ำแล้ว รูปแบบของการเข้าร่วมมีส่วนร่วมในทางการเมืองของผู้หญิงที่มีลักษณะแตกต่างไปจากผู้ชาย ผู้หญิงมักจะมีพฤติกรรมทางการเมือง ความคิดเห็นและอุดมคติทางการเมืองแตกต่างไปจากพฤติกรรมทางการเมืองของผู้ชายอย่างเห็นได้ชัดโดยทั่วไปแล้ว ผู้หญิงมักจะ

¹Maurice Duverger. The Political Role of Woman (Paris, 1955)

ให้คุณค่า และ เลือกตัดสินใจปัญหาทางการเมืองตามแบบอนุรักษ์นิยม ในกรณีที่ผู้หญิงมีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง บทบาทและแนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้หญิงมักจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจที่เน้นหนักทางด้านความเชื่อที่เกี่ยวกับศีลธรรม ผู้หญิงชอบเข้ามา มีบทบาทและส่วนร่วมในทางการเมืองแบบส่วนตัว (Personalized Politics) และส่วนใหญ่แล้ว เชื่อกันว่า ผู้หญิงถือว่าข้อขัดแย้งทางการเมืองเป็นอันตราย และเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาต่อการพัฒนาและความ เจริญก้าวหน้าของสังคม²

สำหรับประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีบทบาทของสตรีเพศถูกจำกัดให้คงอยู่แต่ภายในบริเวณบ้านนานนับหลายร้อยปี ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นต้นมาจนถึงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ เรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง เป็นจุดที่อยู่ห่างไกลจากความสนใจของสตรี โดยถือว่าเป็นเรื่องนอกบ้าน เป็นหน้าที่และภารกิจของบุรุษเท่านั้น กุลสตรีไทยจะต้องเก็บตัวอยู่กับบ้าน ดูแลครอบครัว ทำหน้าที่ปรนนิบัติทุกคนในครอบครัวให้เป็นสุข ลักษณะดังกล่าวจึงขัดแย้งกับโอกาสเรียนรู้ในการเป็นผู้นำ

แต่เมื่อล่วงมาถึงช่วงระยะเวลาต้นสมัยรัตนโกสินทร์ นับเป็นโชคดียิ่งของสตรีไทยที่ได้มีโอกาสเปิดตัว ersonal ออกมารู้สิ่งต่าง ๆ นอกจากโลกในบ้าน เมื่อระบบการศึกษาเริ่มแพร่กระจายจากการได้ศึกษาเพียงแต่สตรีฝ่ายในในพระบรมมหาราชวังออกมายังประชาชนทั่วไปที่เป็นสตรี เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์สร้างโรงเรียนสุนันทาลัยเป็นโรงเรียนสตรีแห่งแรกเมื่อ พ.ศ. 2433 และเปิดรับราษฎรทั่วไปที่เป็นสตรีเข้าศึกษาได้เมื่อ พ.ศ. 2444 รวมทั้งมีการประกาศใช้โครงการศึกษาฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2441 เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีได้มีโอกาสเข้าศึกษาในโรงเรียนได้เช่นเดียวกับบุรุษ³

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

³ ไพรัตน์ เตชะรินทร์, การมีส่วนร่วมในสังคมการเมืองการปกครองของสตรีไทย (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2524), หน้า 15.

เมื่อสตรีเริ่มมีการศึกษามากขึ้น ก็เริ่มมีโอกาที่จะแสดงบทบาทของแม่ศรีเรือนดั่ง ที่ถูกจำกัดมาแต่เดิม สตรีเริ่มเรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม เริ่มมีความสนใจ การเมือง การปกครองประเทศ⁴ รัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรก ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 10 ธันวาคม 2475 และกฎหมายเลือกตั้งฉบับแรกซึ่งประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2476 นั้น มีผลทำให้ชายและหญิงมีสิทธิทางการเมือง เท่าเทียมกันทางนิติบัญญัติโดยมีสิทธิเลือกตั้งและรับสมัครรับเลือกตั้งได้ทั้ง ชายและหญิง นับว่าเป็นมาตรการที่ทันสมัยมาก เพราะขณะนั้นหลายประเทศยังมิได้ให้สิทธิเลือกตั้งแก่สตรี และตั้งแต่นั้นมาแม้จะได้กล่าวกันว่าสตรีส่วนมาก ยังขาดความสนใจในเรื่องการเมือง เท่าที่ควร แต่ก็ได้มีสตรีเข้ารับสมัครเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ โดยเริ่มมีผู้หญิงสมัครตั้งแต่ปี 2492 เป็นต้นมา คือในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 มีผู้หญิงได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร 1 คน คือ นางอรพิน ไชยกาล ครั้นต่อมาในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 มีผู้หญิงได้รับเลือกเป็นผู้แทน 4 คน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 มีผู้หญิงได้รับเลือก 1 คน จากจำนวนผู้สมัครหญิงทั้งหมด 41 คน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 มีผู้หญิงได้รับเลือก 4 คน จากจำนวนผู้สมัครหญิงทั้งหมด 14 คน⁵ และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 จากจำนวนผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน 366 คน ได้รับเลือก 10 คน⁶

ในปีพ.ศ. 2533 มีการเลือกตั้งครั้งสำคัญ 2 ครั้ง คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อวันที่ 23 กันยายน มีผู้หญิงลงสมัครรับเลือกตั้ง 339 คน คิดเป็น 7.61% ของ

⁴อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และเทพี พันธุเมธา, รายงานเรื่องวิจัยผู้นำท้องถิ่นสตรี (กองวิชาการและแผนงานกรมการปกครอง, (มปป.) (มปท.), หน้า 4-5

⁵สภาสตรีแห่งชาติ, สตรีไทย 2518, หน้า 187

⁶กรมการปกครอง, รายงานวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2532), หน้า 85

จำนวนผู้ลงสมัครทั้งหมด และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2533 ก็มีผู้หญิงลงสมัครรับเลือกตั้ง 271 คน คิดเป็น 3.7% ของจำนวนผู้ลงสมัครทั้งหมด จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสตรีค่อย ๆ มีความตื่นตัวที่อยากเข้ามาร่วมมีบทบาททางการเมือง ซึ่งสมัยก่อนถือว่าเป็นเรื่องของบุรุษเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรามีจำนวนนักการเมืองสตรีและสตรีผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองน้อยมาก อุปสรรคยิ่งใหญ่ในเรื่องนี้มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สังคมไทยเป็น Patriachal Society คือยกย่องให้ชายเป็นใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นค่านิยมที่หนักแน่นสืบต่อมา ทำให้กิจการทุกอย่างที่ดำเนินไปในสังคมเอื้อต่อลักษณะความเชื่อ เช่นนี้ เป็นต้นว่า หญิงไทยไม่เคยได้รับการศึกษาที่เน้นหนักทางการเมือง การศึกษาในระดับต้นมีการแบ่งเพศอย่างเห็นได้ชัด สตรีต้องมุ่งเรียนวิชาต่าง ๆ ที่จะทำให้น้องสาวที่จะเป็นแม่และภรรยา ครั้งต่อมาเมื่อการศึกษาหญิงชายมีเท่าเทียมกัน ค่านิยมเดิมก็หนักแน่นเสียแล้ว สตรีไทยอาจมีความจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการเมือง แต่ก็เพิกเฉยไม่ให้ความสนใจเท่าชาย เพราะรู้ว่าสถาบันทางการเมืองของไทยไม่เปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทได้เท่าเทียมบุรุษ ดังนั้นจึงเกิด "ความเฉื่อย" ทางการเมืองขึ้นในหมู่สตรีไทยส่วนใหญ่ การกระตุ้นให้สตรีไทยสนใจเรื่องการเมือง จึงไม่ใช่เป็นของที่กระทำได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่จะต้องเริ่มปลูกฝังสำนึกทางการเมืองให้แก่สตรีกันอย่างจริงจัง และจะต้องเปลี่ยนค่านิยมของสังคมให้ยอมรับว่า สตรีสามารถให้ความสนใจต่อการเมืองและมีบทบาททางการเมืองได้เท่าเทียมบุรุษ⁷

ในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรีได้จัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525-2544) ขึ้น โดยมีเหตุผลในการจัดทำแผนตอนหนึ่งว่า ประชากรของประเทศในปัจจุบัน (สำรวจครั้งล่าสุดปี 2532) จำนวน 55,888,393 เป็นชาย 28,001,343 เป็นหญิง 27,887,056 คน

⁷ สภาสตรีแห่งชาติ, สตรีไทย 2518 หน้า 194

ดังนั้นการพัฒนาประเทศจะเกิดผลอย่างเต็มที่ หากสตรีได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ⁸

แผนดังกล่าวได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาสตรีไว้ในด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยม และบทบาทโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสตรีเองทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน
2. มีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในปัญหาและกิจกรรมของชุมชน เคียงบ่า เคียงไหล่กับชาย
3. มีส่วนร่วมในทาง เศรษฐกิจตามหลักความสามารถ ทั้งในการได้รับคัดเลือกเข้าทำงาน การรับค่าตอบแทนและโอกาสก้าวหน้า เช่นเดียวกับชาย
4. มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การเมือง และการปกครองในทุกระดับมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม และันทนาการในทุกรูปแบบตามความสามารถที่เพิ่มขึ้น⁹

เป้าหมายหลักในการพัฒนาสตรีในช่วง 20 ปีที่แล้ว ที่เกี่ยวข้องกับด้านการเมือง การปกครองก็คือ

1. การพัฒนาและการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนให้มีกรรมการสตรีในทุกกลุ่ม ทุกระดับ ทั้งในด้านการปกครอง ด้านอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และนันทนาการ ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30
2. การพัฒนาด้านการเมือง สนับสนุนให้พรรคการเมืองสรรหาสตรีที่มีความสามารถส่งเข้าสมัครรับการเลือกตั้งมากขึ้นในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30
3. การพัฒนาการบริหาร สนับสนุนให้สตรีเข้าดำรงตำแหน่งในการบริหารประเทศ และตำแหน่งในระดับนโยบายมากขึ้น ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30¹⁰

⁸ องค์การยูเนสโกและกรมวิเทศสหการ, แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2525), หน้า 3-4.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

ในเมื่อแผนพัฒนาดังกล่าวเปิดโอกาสให้ดังนี้แล้ว ปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงในการขัดขวางมิให้สตรีก้าวขึ้นมามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง น่าจะเป็นเพราะสตรีขาดความตื่นตัวที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครอง ดังนั้นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความคิดของสตรีทั่วประเทศไทยจึง เป็นสิ่งที่รัฐบาลน่าจะให้ความสนับสนุน เพื่อช่วยให้สตรีมีความสนใจในสิทธิของตนเองมากขึ้นในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม มีความต้องการที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม และนั่นย่อมจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเพิ่มจำนวนสตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมือง

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น หัวใจสำคัญอยู่ที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองซึ่งอาจจะโดยแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน ตลอดจนได้เข้ามามีบทบาทต่าง ๆ ในทางการเมืองการปกครอง อย่่างไรก็ตามการที่จะสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการเช่นนี้ และพัฒนาให้งอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่ตัวประชาชนเอง กระตือรือล้นที่จะติดตามข่าวสารต่าง ๆ ในทางการเมืองการปกครองสามารถจะวินิจฉัยปัญหาและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ถูกต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด และพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมืองในทุกโอกาสที่อำนวยให้¹¹

การที่ประชาชนจะมีความรู้ ความตื่นตัวทางการเมืองนั้น ถ้าพิจารณาในส่วนสำคัญแล้วก็ย่อมหนีไม่พ้นการสื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิดเห็น ตลอดจนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคมโดยทางการสื่อสารมนุษย์สามารถเรียนรู้ความคิดใหม่ ๆ สามารถกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง เข้าใจการเปลี่ยนแปลง

¹¹ อ่าพล สิงทโกวินทร์และสวัสดิ์ กฤตรัชคณันท์, รายงานการวิจัยเรื่อง "ความตื่นตัวทางการเมืองกับการสื่อสาร" (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (ม.ป.ท.) (ม.ป.ป.) หน้า 64-68

แปลงนั้น ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในทางการเมือง และในที่สุดประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในทางการเมือง¹²

โดยที่การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการที่จะให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นสื่อสอนประชาชนให้เข้าใจพฤติกรรมและแบบแผนทางการเมืองในสังคมนั้น และประชาชนย่อมต้องอาศัยระบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของการเมืองในเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งจะโดยสื่อมวลชน (Mass media) เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ หรือสื่อบุคคล เช่น นักการเมือง ข้าราชการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ญาติพี่น้อง เป็นต้น¹³

สภาพทั่วไปของเขตรวิจัย

ภูมิประเทศ อำเภอรพทศคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ 321.499 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของตัวจังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากตัวจังหวัด 21 กิโลเมตร สภาพพื้นที่โดยทั่วไป ๗ ไปทางด้านทิศตะวันตกของอำเภอเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อนคือ เทือกเขานครศรีธรรมราช พื้นที่ทางด้านตะวันออกของอำเภอเป็นที่ราบลุ่ม

ที่ว่าการอำเภอรพทศคีรี ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 9 ตำบลพรหมโลก ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4016 (สายนครศรีธรรมราช-นบพิตำ) มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงดังนี้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชและอำเภอนาทวี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอลานสกา อำเภอฉวาง และอำเภอพิปูน

¹²Y.V. Lakshmana Rao, Communication and Development : A Study of two Indian Villages (Minneapolis : University of Minnesota Press, 1966), PP. 6-9

¹³Lacian Pye (ed.), Communication and Political Development (Princeton : Princeton University Press, 1963), PP. 6-8

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าศาลา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และอำเภอลานสกา

การปกครอง แบ่งออกเป็น 4 ตำบล 33 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด 32,822 คน แยกเป็นชาย 16,223 คน เป็นหญิง 16,599 คน มีครัวเรือน 5,440 ครัวเรือน มีอาชีพทำสวน 60% ทำนา 30% ค้าขาย 5% รับจ้าง 5%

การคมนาคม มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4016 สายนคร-นพิตำ ซึ่งมาจาก อำเภอเมือง เข้าสู่ตัวอำเภอพรหมคีรี และออกไปเชื่อมต่อกับถนนหมายเลข 4012 และ 4014 ซึ่งตัดจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปยังท่าศาลา และสิชล ที่อำเภอท่าศาลา ถนนจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชถึงอำเภอพรหมคีรี อยู่ในสภาพดีใช้ได้ทุกฤดูกาล ส่วนในช่วงจากอำเภอพรหมคีรี ไปยังอำเภอท่าศาลายังเป็นถนนดิน

ทรัพยากรและการผลิต มีพื้นที่ปลูกสวนยางมากที่สุดคือ 22,347 ไร่ รองลงมาคือ พื้นที่ปลูกข้าว 12,384 ไร่ และเงาะ 3,973 ไร่ รวมทั้ง มะพร้าว มังคุด ทุเรียน กาแฟ และยางสด ตามลำดับ

อำเภอพรหมคีรีมีราษฎรประกอบกิจการค้ารายย่อย ร้านค้าปลีก ขายของชำภายใน ตำบล หมู่บ้าน ไม่มีกิจการค้ารายใหญ่ ๆ และประกอบอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น การสานแข่งใส่ผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากหวาย

อำเภอพรหมคีรี เป็นอำเภอที่มีประชาชนสนใจการเมือง การปกครองค่อนข้างสูง จะเห็นได้จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ในแต่ละครั้งเป็นเปอร์เซ็นต์สูง เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2531 มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 63.56% จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 16,461 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 10,462 คน

และการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2533 มีจำนวน
 ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 8,434 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 17,785 คน
 มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 47.42%

นอกจากนี้ ลักษณะนิสัยและค่านิยมที่เด่น ๆ ของชาวจังหวัดนี้คือ รักพวกพ้อง นิยม
 ความจริงใจ และความตรงไปตรงมา ยกย่องคนมีใจกว้างและจิตใจนักเลง รักศักดิ์ศรี และมี
 ค่านิยมการเป็นเจ้านาย รักถิ่นกำเนิด ย้ำระบบอาวุโส และที่สำคัญมีความตื่นตัวทางการเมือง
 ในระบอบประชาธิปไตยสูงมาก เข้าใจสิทธิหน้าที่ของพลเมือง เข้าใจโครงสร้างและกลไก
 ของระบบการปกครองอย่างน่าทึ่ง¹⁴ ดังสังเกตได้จากผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่
 ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2531

จังหวัด	ผู้ใช้สิทธิ	มาใช้สิทธิ	คิดเป็นร้อยละ	บัตรเสีย	คิดเป็นร้อยละ
นครศรีธรรมราช	เลือกตั้ง	เลือกตั้ง			
	666,281	330,934	49.69	12,419	8.75

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2533

จังหวัด	ผู้ใช้สิทธิ	มาใช้สิทธิ	คิดเป็นร้อยละ	บัตรเสีย	คิดเป็นร้อยละ
นครศรีธรรมราช	เลือกตั้ง	เลือกตั้ง			
	756,402	312,388	41.30	11,616	3.72

¹⁴ประวัติศาสตร์มหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดนครศรีธรรมราช (นครศรีธรรมราช :
 จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2524), หน้า 36.

การสื่อสารมวลชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. หนังสือพิมพ์

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รวม 4 ฉบับ คือ

- 1.1 หนังสือพิมพ์เมืองใต้ ราย 2 วัน ดำเนินการโดย นายสมนึก เกตุชาติ เดิมเคยออกรายวันอยู่ระยะหนึ่ง
- 1.2 หนังสือพิมพ์เสียงราษฎร์ เป็นหนังสือพิมพ์เก่าแก่กว่า 20 ปีแล้ว เดิมดำเนินการโดย นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปัจจุบันออกสัปดาห์ละ 3 ฉบับ ดำเนินการโดย นายสัมพันธ์ ผลสมัคร
- 1.3 หนังสือพิมพ์เสรีราษฎร์ ออกสัปดาห์ละฉบับ ดำเนินการโดย นายสุวรรณ พันธภาค
- 1.4 หนังสือพิมพ์พิทักษ์ชน ออกราย 15 วัน ดำเนินการโดย นายเกษม ไศภณ

2. วิทยุกระจายเสียง

- 2.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานีส่งอยู่ที่บริเวณสนามหน้าเมือง กระจายเสียง 2 ระบบ คือ ระบบ เอ.เอ็ม กำลังส่ง 20 กิโลวัตต์ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัดและระบบ เอฟ.เอ็ม.โมโน กำลังส่ง 100 วัตต์ กับ เอฟ.เอ็ม สเตอริโอ มัลติเพล็กซ์ กำลังส่ง 1,000 วัตต์
- 2.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 4 ตั้งอยู่ในค่ายวิชราวุธ กระจายเสียงในระบบ เอ.เอ็ม
- 2.3 สถานีวิทยุ วปอ. 4 ของกรมการทหารสื่อสาร ตั้งอยู่ที่อำเภอทุ่งสง กระจายเสียงในระบบ เอ.เอ็ม กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์

นอกจากนี้แล้ว ประชาชนในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังสามารถรับคลื่นวิทยุกระจายเสียงจากสถานีกำลังส่งสูงในจังหวัดอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

เช่น พัทลุง สงขลา ปัตตานี ตรัง และสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

3. โทรทัศน์

นครศรีธรรมราชไม่มีสถานีส่งโทรทัศน์ แต่รับสัญญาณภาพจากสถานีส่งจากต่างจังหวัด มีสถานีถ่ายทอดสัญญาณบนเขาพระบาท เขตติดต่ออำเภอเข็รใหญ่กับอำเภอหัวไทร สถานีแห่งนี้รับสัญญาณภาพจากสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 9 สุราษฎร์ธานี และสถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7 (มีสถานีถ่ายทอดที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ได้ ส่วนประชาชนในอำเภอทางใต้สามารถรับสัญญาณภาพจากช่อง 10 ทวดใหญ่ และช่อง 7 สี (จากสถานีถ่ายทอดหาดใหญ่ได้) ส่วนประชาชนในเขตอำเภอทางตะวันตกสามารถรับสัญญาณภาพได้จากทั้งสุราษฎร์ธานีและภูเก็ต

ส่วนอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง การรับสัญญาณภาพจากสถานีโทรทัศน์ต่างจังหวัด ยังอยู่ในสภาพที่ไม่ดีเท่าที่ควร

ความสำคัญของอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีต่อการวิจัย

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเป็นศูนย์กลางในกิจการต่าง ๆ และเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งด้านแร่ธาตุ ป่าไม้ และทรัพยากรทางทะเลมากมาย จากการที่เป็นจังหวัดใหญ่มีพื้นที่กว้างขวาง ประชาชนมากนี้เองจึง เป็นจังหวัดที่มีปัญหาด้านการปกครองและประชาชนมาก¹⁵ เนื่องจากสื่อมวลชนมีพลังในการสร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่สังคม ดังจะเห็นได้จาก บทบาทและหน้าที่ของการสื่อสารมวลชนต่อการพัฒนาประเทศแผน 7¹⁶ ซึ่งครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การกระจายข่าวสารจากเมืองสู่ชนบทอย่างทั่วถึง
2. ประสิทธิภาพของสื่อและเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

¹⁵ ประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดนครศรีธรรมราช, หน้า 80-81

¹⁶ พนิดา บุญชัยศรี, "สถานการณ์และสภาพปัญหาของการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย", เอกสารในการสัมมนาเรื่องทิศทางแผน 7 : ก้าวใหม่ของการสื่อสารมวลชน เสนอที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 1 มีนาคม 2533. (อัครสำเนา)

3. คุณภาพเนื้อหาข่าวสาร
4. การใช้สื่อประเพณี เพื่อพัฒนาชนบท
5. การเร่งใช้สื่อมวลชน เพื่อ เสริมสร้างคุณภาพชีวิต

ดังนั้น เพื่อให้สื่อมวลชนและสื่อบุคคลได้ เผยแพร่ข่าวสาร เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน จึงเป็นเรื่องที่ควรนำมาศึกษา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารอัน เป็นการแก้ปัญหาที่มีอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวได้ทางหนึ่ง การได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในพื้นที่นี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทางการเมือง ในพื้นที่ดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน, สื่อบุคคลกับความรู้ทางด้านข่าวสารการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางด้านข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ปัญหาคำถามวิจัย

1. พฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน และสื่อบุคคลเป็นอย่างไร
2. ความรู้เกี่ยวกับข่าวสารการเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีหรือไม่อย่างไร
3. พฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางด้านข่าวสารการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีหรือไม่ อย่างไร
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับความรู้ทางด้านข่าวสารการเมืองของสตรีและการเปิดรับสื่อบุคคลกับความรู้ทางด้านข่าวสารการเมืองของสตรีแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. พฤติกรรมการ เปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความรู้ เกี่ยวกับข่าวสาร การเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี
2. พฤติกรรมการ เปิดรับสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับความรู้ เกี่ยวกับข่าวสาร การเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี
3. ความรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี
4. การ เปิดรับสื่อมวลชนกับการ เปิดรับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางด้าน ข่าวสารการเมืองแตกต่างกัน

นิยามศัพท์

คำศัพท์	หมายถึง
บทบาทของสื่อ	การที่ผู้รับสารได้ทราบ เรื่องราวและความรู้ด้านการ เมืองวัดได้ จากการรับสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล
สื่อมวลชน	เป็นสื่อที่ถ่ายทอดข่าวสาร โดยอาศัยวิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เพื่อที่จะ เข้าถึงผู้รับสารจำนวนมาก
สื่อบุคคล	การสื่อข้อความข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยตรงหรือ ผ่านผู้นำความคิด สื่อบุคคลได้แก่ นักการเมือง ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ญาติพี่น้อง พ่อแม่ เพื่อน
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด วันที่ 20 ต.ค. 2533 และไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
ความตื่นตัวทางการเมือง	ความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับการ เมืองและการ เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมือง
การเมือง	การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดกัน หรือมีความคิดเห็นเหมือนกัน หรือแตกต่างกันทำ การต่อสู้ เพื่อแสวงหาบุคคลไปทำการปกครองประเทศแทนตน

คำศัพท์

หมายถึง

หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะทำให้เขาสามารถตัดสินใจ
ในเรื่องของส่วนรวมได้โดยชอบธรรม¹⁷

สตรี

ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุ
ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

ข่าวสารการเมือง

ข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลชั้นนำ องค์กรและสถาบันการเมืองที่
สำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรี พรรคการเมือง รัฐสภา คณะ
รัฐมนตรี ฯลฯ

บทบาท

บทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารการเมือง และมีอิทธิพลจูงใจ
ให้สตรี เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของเขตอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรี
ธรรมราช ผลของการวิจัยจึงไม่อาจนำมาใช้อธิบายลักษณะของสตรีทั้งประเทศ หรือลักษณะ
ของสตรีที่อื่น ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากสตรีในเขตอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากนั้นตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บทบาทของสื่อมวลชนจำกัด
เฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อบุคคล คือนักการเมือง ข้าราชการ กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน ญาติพี่น้อง พ่อแม่ เพื่อน และตัวแปรสุดท้ายคือ ความรู้ มิได้ศึกษาถึงถึงตัวแปรอื่น
ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงบางประการของการเข้าร่วมทางการเมืองของสตรี

17

กระมล ทองธรรมชาติ, "การเมืองคืออะไร". วารสารสังคมศาสตร์,

2. ทำให้ทราบว่า สื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีหรือไม่ อย่างไร

3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสารโดยเฉพาะผู้ผลิตสื่อ เพื่อจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรี ซึ่งนับวันจะทวีความสำคัญ สำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำเภอรพทศคีรีที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการชักจูงให้ประชาชน ซึ่งเป็นสตรี เข้ามีส่วนร่วมในการ เมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย